

Nieuwsbrief van De Puzzel van het Verborgen Verleden

Nummer 3 April/Mei 2015

Inhoud

Voorwoord	2
Motorcross op de Bakenberg ?	2
Veldwerk: Enkwal of spreng	3
Schimmen in het Engelandersholt	4
Adders uit de winterslaap ontwaakt	4
Bodemstructuur Veluwe Massief	5
Een drukte van belang in Bruggelen	5

Voorwoord

Buiten, in onze tuinen en in het veld is het volop voorjaar. We genieten met volle teugen van het uitbottende tere groen aan bomen en struiken, de bloesems aan onze fruitbomen, en de bloeiende bermen. De winter is vergangen en vergeten, de zonnebrillen en zomerjassen van stal gehaald.

De veldinventarisatie is een genot in dergelijke omstandigheden, vooral als er ook nog sprake is van mooie ontmoetingen met levende wezens, en schimmen... Binnen wordt er nog steeds hard gewerkt, in archieven gesnuffeld en op het internet gezocht.

Binnenkort zal er worden begonnen met een eindrapport. Betekent dit dat de puzzel van het verleden van Engelandersholt is opgelost? Ik betwijfel het. Dat zou ook jammer zijn. Sommige dingen moeten maar een mysterie blijven.

Veel leesgenot met de derde aflevering van onze nieuwsbrief.

Anne Wijngaard (wijngaard@van-lambalgen.nl)

Motorcross op de Bakenberg ?

Bij het veldwerk op de Bakenberg – de hoge heuvel achter het Leesten – werd een onderdeel van een motor gevonden met daarop het typeplaatje. Het ging om een Vicky motorfiets uit 1955.

Nu is bekend dat er tussen 1953 en 1998 de motorclub de Veluwse Vicky Rijders heeft bestaan¹ die vooral in het Orderbos wedstrijden hield en ook dat er op de Bakenberg wel eens op motoren is gereden. Maar wie heeft er meer informatie ?

Chris Nieuwenhuize (c.nieuwenhuize@zonnet.nl)

¹ <http://www.apeldoorn-orden.nl/verenigingen/motorcross/index.html>

Veldwerk: Enkwal of spreng

Sinds het begin van het veldwerk hebben we elke drie weken een deel van het terrein onderzocht. De laatste keer, op 11 april, is daarbij de noordwestelijke rand van de Engländer Enk bezocht.

Bijzonder is dat langs de grens van de enk nog steeds de enkwal ligt. In 2011 is deze wal onderzocht door RAAP² en ook door de AWA.³

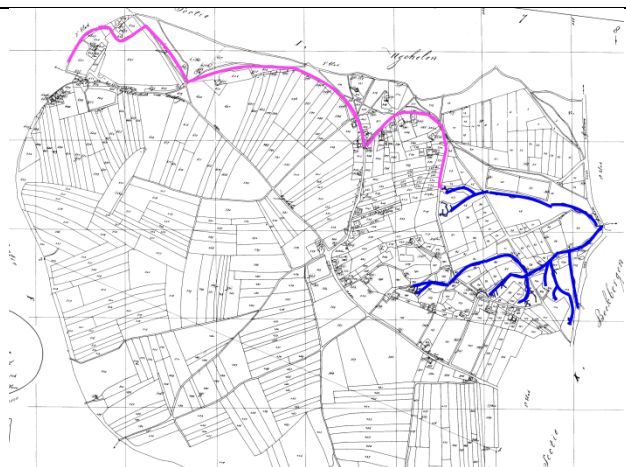
Uit het onderzoek van RAAP bleek dat de greppel aan de buitenzijde van de wal oorspronkelijk 90 cm diep was geweest en dat van de wal zelf nog ongeveer 80 cm resteerde.

De AWA deed ook enig archiefonderzoek en kwam daarbij een mooie beschrijving tegen van de aanleg van een wal in Wiessel in 1803. De maten kwamen aardig overeen met die uit Beekbergen: De sloot moest "3 voet" diep worden en de wal "7 voet rinlandse maate gerekend onder uijt de sloot".

In uiterste noorden lijkt nog iets speciaals aan de hand. Op de kaart van Willem Leenen van rond 1750 is te zien hoe de Oude Beek destijds niet begon op het Engeland, zoals nu en ook op de kadastrale kaart uit 1832, maar verder westelijk begon. Het lijkt er op dat deze bovenloop de erfgronden, wegen en ook de enkwal volgde. Deze mogelijke beekloop zou ook meteen een verklaring zijn voor de dubbele enkwal die aan het uiterste westen van het Engeland werd aangetroffen.

Figuur 1 Willem Leenen 1750

Figuur 2 Kadastrale kaart 1832 met de Oude Beek (blauw) en de mogelijke bovenloop (paars)

Mogelijk dat we nog één of twee keer het veldwerk zullen vervolgen. We willen nogmaals aan de slag in arboretum van Bruggelen als het zo ver komt dat de begroeiing door een specialist is gedetermineerd. Ook willen we nog een perceel van de Veluwe bosgroepen bezoeken.

Als je interesse hebt om mee te gaan, meld je dan via de e-mail (c.nieuwenhuize@zonnet.nl).

² G. Zielman 2012. Wallen op de Veluwe. Raap rapport 2472.

³ C.Nieuwenhuize 2011. Enkwallen in Apeldoorn.

Schimmen in het Engelderholt

Na een dag met vele gesprekken was het even tijd om de benen te strekken. Ik besloot dan ook op de fiets te stappen om vanuit Apeldoorn naar Ugchelen te rijden.

Met de wandeling van een tijd geleden in het achterhoofd nam ik het pad achter de begraafplaats langs. Zo tegen de schemering is er een grote kans om zwijnen tegen te komen. Hier zag ik die helaas niet. Het was een groot stil bos zo tegen het donker aan.

Even verder op de Bruggelerweg stond een donkere schim in het zijpad. De kleintjes rond haar heen schoten snel het bos weer in. Die wilden mij niet zien. De dame zelf bleef staan. Ze had nog wel even een blik van, kom eens dichterbij en ik pak je flink aan.

Zo tegen de nacht aan heb ik het maar zo gelaten.

Dick de Boer (DT.de.Boer@kpnmail.nl)

Adders uit de winterslaap ontwaakt

Geregeld levert de veldinventarisatie prachtige ervaringen op, waarbij je oog in oog komt te staan met de natuurbewoners van het bos-en heidellandschap dat deel uitmaakt van het PROBOS-project 'Puzzel van het verborgen verleden'.

Terwijl we eerder al eens werden verrast door een wild zwijn, stuiten we deze keer op een waardevol puzzelstukje dat toegevoegd kan worden aan de inventarisatie: enkele net uit de winterslaap gekomen adders en een zandhagedis.

Adders zul je op een wandelpad niet snel tegenkomen, en dat we ons bij de veldinventarisatie buiten de paden mogen begeven biedt dan ook een unieke gelegenheid om deze dieren in levenden lijve te ontmoeten.

Dat we ondertussen de Gouden Klok nog steeds niet hebben gevonden, en ook de verdwaalde Neanderthaler zich nog niet heeft laten zien, wordt ruimschoots vergoed door deze bijzondere waarnemingen.

Willem Kuijpers (w.a.kuijpers@planet.nl)

Bodemstructuur Veluwe Massief.

Tot op heden was voor mij duidelijk dat de stuwwal van de Oost Veluwe (Veluwe Massief) was opgebouwd uit opgestuwde pleistocene afzettingen die bestaan uit leem, zand en grind. De structuur van deze opgestuwde bodem kwam soms in zicht bij zandafgravingen op de Veluwe. De scheefstand van de schollen (bodemplaten) doet denken aan een oude boekenkast met scheefgezakte, soms vlak over elkaar gestapelde boeken.

© www.natuurinformatie.nl

Maar naar aanleiding van onze veldinventarisatie kan ik mogelijk een nieuw fenomeen aan de 'bewijslast' toevoegen. De gedachte kwam namelijk bij me op dat deze schollenstructuur ook zichtbaar zou kunnen zijn in het aan de oppervlakte aanwezige lijnenspel van de ijzerkuilen en oude grindwinningsleuven, overduidelijk te zien op de Ahn2 opnamen.

In het Leestendal zien we dwars op de stuwrichting (Oost-West) de ijzerkuilen (Noord-Zuid) liggen en de kuilen liggen ook nog eens parallel aan elkaar. Zou het niet zo kunnen zijn dat dit lijnenspel alles te maken heeft met de schollenstructuur en een indicatie is van de dikte van deze schollen in dit Veluwe Massief?

Als deze theorie klopt, zou dat weer een element toevoegen aan onze kennis over de klapperstenen, die net als grindlagen zijn ontstaan op de bodem van de rivier, door landijs in bevroren platen (schollen) opgeschoven zijn en mede de structuur bepalen van de stuwwal.

Willem Kuijpers (w.a.kuijpers@planet.nl)

Een drukte van belang in Bruggelen

Dat naast het veldwerk ook nog steeds hard wordt gespeurd in archieven, mag blijken uit een verslag van een bijeenkomst van de Bruggelen-groep, ook wel Noorse-huizen-groep genoemd, dat de redactie bereikte. Het verslag is daarbij ook een goed voorbeeld van hoe een onderzoek zich kan uitbreiden naar meerdere interessesferen...

Zo is er in het lijstje met afspraken en punten van aandacht sprake van de geschiedenis van de Noorse Strømmenfabriek, de bewonersgeschiedenis en bouwgeschiedenis van Bruggelen. Daarnaast liggen er lijstjes naar de geschiedenis van Vaassen, en worden ook de flora en fauna niet vergeten. Er wordt gespeurd naar bouwtekeningen, er is zelfs een bezoek aan een Amsterdams archief in voorbereiding, en er wordt gewerkt aan een tijdbalk om de resultaten aan op te hangen.

Kortom, het is een drukte van belang in Bruggelen, en wij zijn reuze benieuwd naar de resultaten!

Anne Wijngaard

(bron: Notulen bijeenkomst van werkgroep Noorse huizen bij Jan en Herma op 21-4-2015, door Marijke Mansfeld [marijkevanmansfeld@gmail.com])